

Handläggare
Cecilia Rivard
Telefon: 08-50818048

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2024-04-18

Förslag till ny avfallsplan för Stockholm 2025–2030

Svar på remiss från avfallsnämnden

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till avfallsnämnden som svar på remisen om förslag till ny avfallsplan för Stockholm 2025–2030.

Sammanfattning

Avfallsnämnden har utarbetat ett förslag till ny avfallsplan för Stockholm. Planperioden har utökats från fyra till sex år. Avfallsplanen innehåller fyra huvudmål. Huvudmålen har brutits ner till mer detaljerade delmål för planperioden 2025–2030.

Syftet med planen är att ha en strategi för Stockholms stads och andra aktörers arbete inom avfallsområdet – vid planering av nya områden, vid bygglovsprövning, i tillsyn över miljöfarlig verksamhet samt för hur invånarna och verksamheterna i staden ska förbygga avfall och hantera det avfall som uppstår.

Förvaltningen är positiv till avfallsnämndens förslag till ny avfallsplan. Mycket är sig likt från nu gällande plan med samma fyra huvudmål men planen har kompletterats med nya delmål och indikatorer och anpassats till nya lagar och krav. De femtontal delmål och åtgärder som berör stadsdelsnämnderna bedömer förvaltningen som möjliga att genomföra i samarbete med andra nämnder och bolagsstyrelser.

Bakgrund

En väl fungerande avfallshantering är en nödvändig del av samhällets infrastruktur. Enligt miljöbalken ska därför alla kommuner ha en avfallsplan, omfattande allt avfall i kommunen – både det som kommunen har ansvar för och övrigt avfall.

Syftet med avfallsplanen är att redovisa de mål och åtgärder som kommunen långsiktigt planerar för så att avfallets mängd och farlighet kan minska. Avfallsplanen ska också innehålla uppgifter om allt avfall som uppkommer inom kommunen samt åtgärder för att förebygga avfall.

Avfallsplanen utgör den ena delen av kommunens renhållningsordning, medan den andra delen utgörs av föreskrifter. Avfallsplan och föreskrifter antas av kommunfullmäktige.

Tyngdpunkten i avfallsplanen ligger på kommunalt avfall, det vill säga det avfall som uppkommer i hushållen samt liknande avfall från verksamheter.

Avfallsnämnden har utarbetat ett förslag till avfallsplan för Stockholm 2025–2030. Förslaget har remitterats till ett antal instanser, bland annat alla stadsdelsnämnder, för yttrande senast den 19 april.

Remissen i sammanfattning

Stockholm fortsätter att växa men i lägre takt än för pandemiären. År 2030 förväntas Stockholms stad ha drygt en miljon invånare. Den stadigt växande folkmängden och förtätningen av staden innebär ökade krav på tillräcklig plats för återbruk och förebyggande åtgärder. Lagkrav ökar likaså för hantering av både hushållens och verksamheternas avfall i form av exempelvis fastighetsnära utsortering av matavfall, brännbart avfall, textilavfall och förpackningar. Staden står även inför stora omställningar för att hantera och förebygga effekter av klimatförändringar.

Samtidigt som invånarantalet ökar förväntas avfallsmängden öka. I början av 1900-talet slängde varje person 25 till 30 kg avfall per år. Idag är mängden ungefär 450 kilo.

Avfallsområdet regleras och vägleds av lagar, planer och strategier på EU-nivå, nationell, regional och lokal nivå. Eventuella framtida lagförändringar på avfallsområdet kan komma att påverka fokus och inriktning på avfallshanteringen under planperioden.

Syftet med planen är att ha en strategi för Stockholms stads och andra aktörers arbete inom avfallsområdet – vid planering av nya områden, vid bygglovsprövning, i tillsyn över miljöfarlig verksamhet samt för hur invånarna och verksamheterna i staden ska förbygga avfall och hantera det avfall som uppstår.

Avfallsplanen innehåller fyra huvudmål. Under varje mål ges en vision för hur det ska se ut år 2040. Huvudmålen har brutits ner till mer detaljerade delmål för planperioden 2025–2030.

Grunden för avfallsplanen finns i globala, nationella och regionala miljömål och avfallsplaner. Avfallsplanens mål har också koppling till flera av stadens handlingsplaner och program som exempelvis Stockholms stads miljöprogram och klimathandlingsplanen.

Avfallsnämnden ansvarar för framtagandet av en ny avfallsplan. Arbetet har genomförts av Stockholm Vatten och Avfall i samverkan med andra bolag och förvaltningar inom staden. De fyra huvudmålen från föregående planperiod är kvar då de är fortsatt aktuella och relevanta. Huvudmålen bryts ner till delmål och till varje delmål finns åtgärder och indikatorer. Planperioden har utökats från fyra till sex år.

Samtliga av avfallsplanens delmål och åtgärder riktar sig internt inom staden där nämnder och bolagsstyrelser har givits ansvar för genomförande. För varje indikator finns en utpekad organisation som ansvarar för uppföljning. Planen ska bidra till en positiv utveckling för boende och verksamma samt miljön i staden.

Investeringar i insamlingssystem och behandlingsanläggningar inom Stockholms stad under planperioden utgörs till stor del av de utgifter som är förknippade med etablering av återvinningscentraler samt uppförande av stationära sopsugsanläggningar. Utöver det tillkommer även kostnader för av- och nyetablering av återbruk.

Nedan redovisas de fyra huvudmålen. För att se en uppställning av samtliga mål och åtgärder se bilaga 1.

Mål 1

Avfall från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt

Stockholms stad strävar efter att förebygga avfall genom att köpa rätt produkter i rätt mängder. Produkter återanvänds och repareras när så är möjligt. Staden strävar efter att flytta avfallet uppåt i EU:s avfallshierarki och gå från linjär konsumtion till mer cirkulära flöden.

Sambandet mellan ekonomisk tillväxt och att mer avfall genereras behöver brytas. En förutsättning för det är att resurser utnyttjas effektivare, att konsumtionsmönstren förändras och produkters livstid förlängs.

Stockholms stad har en viktig roll i arbetet med att minska avfallsmängderna. Till exempel kan staden genom sina upphandlingar och inköp påverka vad som uppkommer i den egna verksamheten och även marknaden i stort.

En förutsättning för att mängden avfall som nyttiggörs ska kunna öka är att det finns tillräcklig behandlingskapacitet i regionen och en stark eftermarknad för återvunnen råvara och begagnade produkter.

Livsmedelsproduktion är en betydande källa till klimatpåverkan och genom ett aktivt arbete med matsvinn kan stadens verksamheter bidra till minskad belastning. Det matavfall som ändå uppkommer ska samlas in för att användas till biogas och gödningsmedel.

Mål 2

Nedskräpningen i staden ska minska

Nedskräpade platser kan skapa en känsla av otrygghet förutom att det ser trist ut. Stockholms stad bedriver ett aktivt arbete för att minska nedskräpningen på gator och torg, samt i parker och grönområden. Nedskräpning bedöms vara en av de största källorna till mikroplast i miljön. Det är också det område där de mest kostnadseffektiva åtgärderna bedöms möjliga att genomföra.

Staden behöver arbeta aktivt med att skapa förutsättningar för att öka materialåtervinningen av det skräp som uppkommer i staden genom att utöka källsortering på välbesökta och populära platser runt om i staden. Detta är i linje med det utökade och lagstadgade producentansvar som införs successivt från 2022 med syfte att minska förekomsten av engångsplaster i naturen.

Mål 3

Avfallshanteringen ska anpassas till människan

Avfallshanteringsystemen ska fungera bra för alla som bor och verkar i Stockholm. Hela hanteringskedjan ska präglas av en god arbetsmiljö, hänsyn till den omgivande miljön och till avfallslämnarna; från det att avfallet uppkommer, att man vet hur det ska sorteras eller hanteras, via insamlingen till att det slutligen omhändertas och behandlas. Redan innan avfall uppkommer ska förebyggande och återanvändning vara enkla och naturliga åtgärder. De fyra delarna som behandlas under detta mål är:

- Kunskap och motivation
- Arbetsmiljö
- Tillgänglighet och användbarhet
- Effektiv och fossilfri logistik

Kommunala verksamheter har ansvar för att hantera sitt verksamhetsavfall korrekt. För vissa avfallslag har producenterna ansvar för insamlingsystemen. Inom fastigheten har fastighetsägaren ansvar för att det finns en väl fungerande och lättillgänglig avfallshantering.

Mål 4

Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering

Detta mål har en central roll för att avfallsplanens övriga mål ska kunna nås. Utmaningarna för att få till en väl fungerande avfallshantering växer i hela staden. Ökade lagkrav i kombination med att moderna system för avfallshantering ofta har ett stort behov av plats för till exempel sortering medför att det blir svårare att inrymma avfallshanteringen. De aktörer som transporterar och hanterar avfall har blivit flera vilket innebär att avfallshanteringen är mer komplex och tar mer plats än någonsin förr.

Även om storstaden har goda generella förutsättningar för en effektiv avfallshantering är det en utmaning att skapa system som är lättillgängliga, miljö- och kostnadseffektiva och samtidigt väl anpassade till stadsmiljön.

Beroende på typen av bebyggelse behövs i vissa områden fastighetsnära lösningar medan det i andra passar bäst med en central anläggning. Utöver den fastighetsnära infrastrukturen så behövs långsiktiga förutsättningar för de större avfallsanläggningar, depåer och upplag som behövs i staden. Med de många utmaningar som finns kan nya, innovativa och tidigare oprövade samarbeten, system och tjänster behöva testas och införas.

En typ av avfall som innebär en utrymmeskrävande hantering är snömassor. För att snöröjningen ska kunna fungera på ett miljömässigt korrekt sätt och att snömassorna ska kunna hanteras effektivt utan onödigt miljöbelastande transporter krävs att det finns lämpliga ytor reserverade för snöhantering runtom i staden.

Stockholm behöver också anpassas till ett föränderligt klimat. Kraftiga skyfall och höjd havsnivå leder till översvämningrisker och kan påverka var anläggningar behöver placeras så att funktionen inte slås ut.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsutveckling.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till avfallsnämndens förslag till ny avfallsplan för åren 2025–2030. Mycket är sig likt från nu gällande plan med samma fyra huvudmål men planen har kompletterats med nya delmål och indikatorer och anpassats till nya lagar och krav.

Avfallsplanen har kopplingar till flera av stadens styrdokument som exempelvis miljöprogrammet och klimathandlingsplanen. Revidering av dessa dokument pågår. Beroende på när dessa styrdokument beslutas kan slutversionen av avfallsplanen justeras i samband med inarbetande av remissynpunkter. Om inte detta är möjligt så kan justeringar göras vid halvtidsuppföljning av avfallsplanen. För att arbeta in delmål och åtgärder i nämndens verksamhetsplan och göra uppföljning i verksamhetsberättelsen anser förvaltningen att det är en fördel om dokumenten stämmer överens vid samma tidpunkt.

Till skillnad mot nuvarande avfallsplan så har samtliga delmål och åtgärder fått en huvudansvarig nämnd, eller bolagsstyrelse, samt vilka förvaltningar som ska bidra till åtgärdens utförande. Varje indikator har en utpekad organisation som ska svara för uppföljning. Förvaltningen anser att dessa förändringar är bra och gör det tydligt vem som ska ta initiativet och har huvudansvar för uppdraget.

De femtontal delmål och åtgärder som berör stadsdelsnämnderna bedömer förvaltningen som möjliga att genomföra i samarbete med andra nämnder och bolagsstyrelser. Vissa av åtgärderna är pågående. Förvaltningens kommentarer och synpunkter nedan gäller några av de åtgärder som berör vår verksamhet.

Mål 1

Avfall från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppkommer ska tas hand om resurseffektivt

Delmål 1.2

Åtgärd:

- *Kommunikativa insatser för källsortering på populära platser (källsorterande skräpkorgar)*

Förvaltningen anser att det är viktigt att samordning sker mellan trafknämnden och stadsdelsnämnderna för att åtgärden ska genomföras på ett bra sätt. Sorteringskärlen ska se likadana ut oavsett om det är trafknämnden, stadsdelsnämnderna eller annan nämnd som ansvarar och placerar ut kärlen. Eftersom en del av kärlen kommer att stå i parker är det viktigt att det är ett mindre fordon som hämtar sorterat material samt att alla fraktioner kan

hämtas på samma gång för att minska antalet transporter. Samtliga inblandade aktörer måste bidra med finansiering till åtgärden.

Tillsammans med utbildningsförvaltningen är stadsdelsnämnderna huvudaktörer för:

Delmål 1.4

Åtgärd:

- *Genomföra åtgärder för att minska matsvinnet samt följa upp med årlig mätning. Respektive verksamhet redovisar vidtagna åtgärder samt utvärderar effekter av dessa.*

Denna åtgärd är pågående sedan några år i förvaltningen men resultaten i verksamheterna kan förbättras. Mängden matsvinn varierar mycket inom samma typ av verksamheter. Detta beror bland annat på att en del förskolor har egna tillagningskök och kan anpassa mängden mat till hur många barn som närvarar. Förskolor som får maten levererad har inte den möjligheten.

Delmål 1.7

Åtgärd:

- *Etablera systematiskt arbete för att minska användningen av förbrukningsmaterial i plast och öka utsortering av verksamhetsavfall (inklusive plastförpackningar) i stadens verksamheter*

Förutom att förbrukningsmaterial av plast ska minska gäller det också att veta vilken plast som är minst skadlig. Förvaltningen ska följa avtal och inköp ska göras genom e-handel i Agresso. Det är inte lätt att göra rätt då det exempelvis finns alldeles för många typer av engångshandskar att välja i systemet. Detta behöver åtgärdas när nya upphandlingar av plastmaterial ska göras.

Mål 2

Nedskräpningen i staden ska minska

Delmål 2.1

Åtgärd:

- *Uppställning av högkapacitetslösningar vid välbesökta platser under sommaren*

Högkapacitetslösningar kan tolkas på lite olika sätt. Förvaltningen ser det inte som att det behöver vara någon teknisk och innovativ lösning utan att skräpkorgarna är stora nog för att klara hög belastning. Vid exempelvis evenemang placeras extra säckställ ut vilket brukar fungera bra. Noteras det att någon skräpkorg behöver

tömmas oftare än normal tömningsfrekvens byts skräpkorgen ut till en med större kapacitet.

Delmål 2.1

Åtgärd:

- *Verka för platssamverkan med berörda aktörer såsom näringsidkare, bostadsbolag, och centrumägare i syfte att minska nedskräpningen*

Platssamverkan är en metod som stadsdelsförvaltningen tillämpar. Att hantera nedskräpning kan vara en av åtgärderna inom arbetet med platssamverkan och beror helt på plats.

Delmål 2.1

Åtgärd:

- *Införa nationella symboler på skräpkorgar*

Vi ser förslaget som något mycket positivt. Det ska vara lätt för alla att förstå vad som ska sorteras var.

Mål 3

Avfallshanteringen ska anpassas till människan

Delmål 3.1

Åtgärd:

- *Etablera källsortering på populära platser (skräpkorgar)*

För stadsdelsförvaltningens del så är det främst badplatser och välbesökta parklekar där källsortering kan bli aktuell. Målet hör samman med delmål 1.2 *Kommunikativa insatser för källsortering på populära platser*. Det krävs samordning mellan stadens aktörer för att åtgärden ska genomföras på ett bra sätt.

Mål 4

Delmål 4.3

Åtgärd:

- *Ta fram förslag på lämpliga ytor inom staden som kan användas för insamling av förpackningsavfall på allmän plats*

Det är ont om ytor i staden för hantering av källsortering. Förvaltningen tror att det blir mycket svårt att hitta nya lämpliga ytor men avser att vara delaktiga i att söka nya platser för ändamålet.

Förvaltningen gör bedömningen att det i ärendet saknas relevanta jämställdhetsaspekter.

Förvaltningen bedömer att ärendet innebär förbättringar för miljö och klimat med ökad cirkularitet, återbruk och återvinning.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör
Första stadsdelsförvaltning

Tomaj Keivany
Tillförordnad avdelningschef
Första stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Avfallsnämndens förslag till ny avfallsplan för Stockholm 2025–2030
2. Sammanställning av alla åtgärder och ansvariga, bilaga 1

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2024-03-27
Tomaj Keivany, Tillförordnad avdelningschef	2024-03-27